

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 438/2010-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. novembra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť O. A. – A., H. M., zastúpeného advokátkou Mgr. A. Č., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9 NcC/38/2010 zo 14. júna 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť O. A. – A. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. septembra elektronicky a následne 8. septembra 2010 poštou doručená sťažnosť O. A. – A., H. M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou Mgr. A. Č., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 NcC 38/2010 zo 14. júna 2010 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“).

Podaním doručeným ústavnému súdu 29. októbra 2010 sťažovateľ doplnil svoju sťažnosť v časti „*Posúdenie námietky zaujatosti Krajským súdom v Trnave*“.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom Okresným súdom Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 150/2010 si sťažovateľ 16. novembra 2009 vzájomným návrhom uplatnil svoju pohľadávku voči E. S. (ďalej len „žalovaný“).

Okresný súd uznesením sp. zn. 9 C 150/2009 z 26. marca 2010 vzájomný návrh sťažovateľa vylúčil na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 9 C 120/2010.

V priebehu konania vedeného pod sp. zn. 9 C 120/2009 sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi JUDr. A. V. z dôvodu, že jej dcéra je advokátskou koncipientkou zapísanou u právnej zástupkyne žalovaného – advokátky JUDr. E. S. Vzhľadom na uvedené podľa sťažovateľa možno mať pochybnosti o nezaujatosti zákonnej sudkyne, keďže „*jednoznačne možno konštatovať priamu, bezprostrednú a silnú väzbu medzi školiteľom a advokátskym koncipientom...*“, ako aj ekonomickú aj profesijnú závislosť dcéry sudkyne od právnej zástupkyne žalovaného.

Sťažovateľ ďalej zdôraznil, že «*pochybnosti o nezaujatosti sudkyne vzbudzuje aj skutočnosť, že sudkyňa JUDr. A. V. na pojednávaní dňa 18. 3. 2010... nadiktovala do zápisnice z pojednávania, že sťažovateľ uviedol, že sa E. S. s pani A. dohodol o dôvode ukončenia pracovného pomeru „z dôvodov organizačných zmien“*».

Keďže sťažovateľ uvedené nevy povedal, právna zástupkyňa sťažovateľa žiadala sudkyňu o opravu zápisnice, čo však sudkyňa uskutočnila až na opakovanú námietku právnej zástupkyne sťažovateľa a uvedené protokolovala ako „opravu zápisnice“.».

Keďže dôvod skončenia pracovného pomeru žalovaného (bývalého zamestnanca sťažovateľa) je podľa sťažovateľa podstatnou skutočnosťou v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 9 C 150/2009, protokolácia výpovede sťažovateľa týkajúca sa tejto skutočnosti by mohla zásadne ovplyvniť rozhodnutie okresného súdu vo veci samej v jeho neprospech.

Sťažovateľ poukázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne k vznesenej námietke zaujatosti, v ktorom uviedla, že pochybnosti o jej zaujatosti by mohli vzniknúť v prípade, ak by jej dcéra ako advokátska koncipientka zastupovala účastníka v predmetnom konaní, táto situácia „*však doposiaľ nenastala a ani nenastane, keďže jej nie sú pridelené veci, kde jej matka vystupuje ako zákonná sudkyňa*“. Ďalej vo svojom stanovisku sudkyňa uviedla, že sa „*necíti byť zaujatá vo veci s poukazom na dlhotrvajúcu sudcovskú prax a svoju profesionalitu*“.

K spôsobu protokolácie výpovede sťažovateľa, ktorá jej bola sťažovateľom v námietke vytknutá, zákonná sudkyňa odmietla jednoznačné tvrdenie o tom, že účastník uvedený nevypovedal.

Ďalej uviedla, že vo veci sa necíti byť zaujatá, účastníkov konania nepozná, k obom právnym zástupkyňiam má rovnaký vzťah a vec vie objektívne posúdiť a rozhodnúť“.

Sťažovateľ namietal, že krajský súd v napadnutom uznesení len zdôraznil, že sudkyňa je profesionálne a ekonomicky nezávislá od právnej zástupkyne žalovaného, pretože námietka zaujatosti sa týka len závislosti jej dcéry a v tejto súvislosti poukázal aj na právnu úpravu pracovnoprávných vzťahov. Podľa názoru sťažovateľa sa však krajský súd vôbec nevysporiadal s existenciou bezprostrednej a silnej väzby Mgr. N. V. (dcéry zákonnej sudkyne) ako advokátskej koncipientky k advokátke JUDr. E. S. ako jej školiteľke.

Podľa sťažovateľa krajský súd „*rozhodoval a posudzoval námietku zaujatosti výlučne len s prihliadnutím na tzv. subjektívne hľadisko nestrannosti sudcu (teda skúmal iba, či existuje presvedčenie sudcu prejednávajúceho prípad, že je vo vzťahu k právnej zástupkyňi protistrany zaujatý)* a vôbec sa nezaoberal skutočnosťou, či v zmysle skutočností uvádzaných sťažovateľom existuje čo i len najmenšia rozumná pochybnosť o nestrannosti

sudkyne v očiach verejnosti a teda nevzal do úvahy skutočnosti vyplývajúce z ústavného princípu garantujúceho nestrannosť sudcu z objektívneho hľadiska.

Dôvodom na vylúčenie sudcu v zmysle objektívneho hľadiska nestrannosti je totiž už samotná pochybnosť o tom, že status sudcu v určitej pozícii alebo jeho vzťah k účastníkom konania alebo ich právnym zástupcom môže vyvolať pochybnosť niektorého z účastníkov v spore, že sudca neposkytuje garanciu nestrannosti.

Rovnako sa Krajský súd v Trnave nezaoberal skutočnosťou uvádzanou Sťažovateľom, že pri pojednávaní tých istých účastníkov konania pred rovnakou sudkyňou, sudkyňa protokolovala jeho výpoveď spôsobom, ktorý by odôvodňoval pre neho nepriaznivé súdne rozhodnutie a navyše v rozpore s jeho vyjadrením.“

Sťažovateľ tiež namietal, že uznesenie krajského súdu bolo vydané v rozpore s konštantnou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“), pokiaľ v jeho odôvodnení krajský súd uviedol, že *„k vylúčeniu sudcu môže prísť len vtedy ak je evidentné, že vzťah sudcu k danej veci, k účastníkom konania alebo k ich právnym zástupcom dosahuje takú povahu a intenzitu, že i napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude schopný nezávisle a nestranne rozhodovať...“*.

Na základe uvedeného považuje sťažovateľ uznesenie krajského súdu za neodôvodnené, arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné.

Sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo Sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9 NcC/38/2010 zo dňa 14. júna 2010 porušené bolo.

Uznesenie Krajského súdu v Trnave sp. zn. 9 NcC/38/2010 zo dňa 14. júna 2010 sa zrušuje.

Krajský súd v Trnave je povinný uhradiť Sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia, ktoré budú vyčíslené v písomnom vyhotovení nálezu, a to do troch dní od právoplatnosti nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Z obsahu sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ namietal porušenie označených základných práv uznesením krajského súdu, ktorým tento súd rozhodol o námietke zaujatosti vznesenej sťažovateľom vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 9 C 120/2010 o nevyklúčení zákonnej sudkyne z jej prerokovania a rozhodovania.

V relevantnej časti uznesenia krajského súdu, ktorým nevyklúčil sudkyňu JUDr. A. V. z prerokovania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 9 C 120/2010, krajský súd uviedol: *„V danom prípade je dôvodom zaujatosti procesnej sudkyne skutočnosť, že má vzťah k právnemu zástupcovi účastníka konania v danom prípade na strane žalovaného k JUDr. E. S. Vzťah účastník namietajúci zaujatost' sudkyne (žalobca) vyvodzuje zo skutočnosti, že u právnej zástupkyne žalovaného JUDr. E. S. je zamestnaná dcéra sudkyne Mgr. N. V., pracujúca ako advokátska koncipientka a pripravujúca sa na advokátske skúšky a prax advokáta. Poukazuje na vzťah medzi dcérou sudkyne a advokátkou, ktorý je založený na argumentácii ekonomickej a profesionálnej závislosti od školiteľky – právnej zástupkyne žalovaného. Tu treba pripomenúť predovšetkým to, že ide o tvrdenie o ekonomickej a profesionálnej závislosti nie samotnej sudkyne, ale jej príbuznej v priamom rade – jej dcéry. Sudkyňa je teda od právnej zástupkyne žalovaného ekonomicky i profesionálne nezávislá. Samotná sa vyjadrila o tom, že účastníkov konania nepozná a k obojmu právny zástupkyňiam má rovnaký – profesionálny vzťah. Čo sa týka námietky, že medzi právnu zástupkyňou žalovaného a dcérou sudkyne je ekonomická a profesionálna závislosť, tu treba uviesť, že pracovný pomer zamestnanca a zamestnávateľa sa riadi vopred stanovenými pravidlami - pracovnou zmluvou a ustanoveniami právnych predpisov k nej sa vzťahujúcimi, predovšetkým Zákonníkom práce. Ide o právnu úpravu, ktorá pracovno-právne vzťahy rieši komplexne a nie je prejavom neobmedzenej svojvôle zamestnávateľa.*

Podľa § 14 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len OSP) sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý (fair) proces (čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Vylúčenie sudcu nastáva priamo zo zákona a nie až výrokom nadriadeného súdu. Preto tiež má sudca oznamovaciu povinnosť o svojom vylúčení (§ 15 ods. 1 OSP).

Právo na prerokovanie a rozhodovanie veci nestranným súdom je garantované prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre jeho zaujatosť. Obsahom tohto práva nie je aj povinnosť súdu zakaždým vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu, resp. sudcov z prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Inými slovami, oprávnená osoba namietajúca zaujatosť sudcu, nemá právny nárok na jeho vylúčenie a povinnosť súdu rozhodujúceho o námietke zaujatosti je iba každý takýto návrh oprávnenej osoby prejednať a rozhodnúť o ňom.

Nestrannosť sudcu v konaní sa prejavuje v dvoch aspektoch. Prvý spočíva v rýdzo osobnom presvedčení určitého sudcu v danej veci. Keďže ide o subjektívnu kategóriu vyjadrujúcu vnútorný psychický vzťah samotného sudcu k prejednávanej veci (zahrňuje vzťah sudcu k predmetu konania, k jeho účastníkom a k právnym zástupcom), je o nej schopný vypovedať jedine sám sudca. Len takto úzko ponímaná kategória nestrannosti sudcu by však v praxi našla ťažko uplatnenie vzhľadom k obťažnej objektívnej preskúmateľnosti vnútorného rozpoloženia sudcu. Kategóriu nestrannosti je preto treba vnímať širšie, tiež v rovine objektívnej. Za objektívne nemožno považovať len to, ako sa nestrannosť sudcu javí navonok (napr. účastníkov konania), ale najmä to, či reálne existujú okolnosti, ktoré by mohli objektívne založiť legitímne pochybnosti o tom, či sudca disponuje určitým vzťahom k veci.

Z vyššie uvedeného vychádza aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá rozoznáva subjektívne hľadisko nestrannosti sudcu, zahrňujúce osobné presvedčenie a správanie sudcu vo veci a hľadisko objektívne, založené na existencii dostatočných záruk pre vylúčenie akejkoľvek legitímnej pochybnosti o zaujatosti sudca (Saraiva de Carvalho proti Portugalsku, 1994).

Z tohto pohľadu dôjde k vylúčeniu sudcu z prejednávania a rozhodovania veci nielen vtedy, keď jeho vzťah k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom je založený na zaujatosti skutočne preukázanej, ale rovnako, i keď existuje čo i len najmenšia rozumná pochybnosť

o jeho nestrannosti v očiach verejnosti. Z uvedeného dôvodu je preto pri skúmaní zaujatosti nutné vychádzať aj z právneho rozboru skutočností, ktoré k pochybnostiam o nestrannosti sudcu vedú.

V predmetnom prípade účastník vyvodzuje zaujatosť sudkyne z predpokladanej možnosti jej ovplyvňovania advokátkou žalovaného.

Potrebným bolo skúmať uvedenú okolnosť z pohľadu skutočnosti spôsobilej vyvolať vnútorný psychický vec prejednávajúcej a rozhodujúcej sudkyne brániaci jej o veci rozhodnúť nezaujato (§ 14 ods. 1 OSP).

Je treba si uvedomiť, že otázka vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania veci je vyjadrená skutočnosťami, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o jeho nezaujatosti v konkrétnej veci. Postoje, pocity a motívy, s ktorými sudca k rozhodovaniu pristupuje, nie sú skutočnosťami, ktorými by bolo možné pochybnosti o jeho vylúčení odôvodniť. Tými sú okolnosti prípadu, ktoré by mohli prichádzať do úvahy a pôsobiť na každého sudcu, ktorému by bola vec pridelená, pretože práve osobnosť a postavenie sudcu musí byť zárukou, že sudca na seba takýmito vplyvmi pôsobiť nepripustí. Opačný záver by bolo možné urobiť len vtedy, keby sudca v rámci svojho subjektívneho vyjadrenia tvrdil také skutkové okolnosti, ktoré by objektívne nasvedčovali tomu, že má k veci, či k účastníkom alebo k ich zástupcom taký vzťah, ktorý by (už) vzbudzoval dôvodné pochybnosti o jeho vylúčení. K vylúčeniu sudcu z prejednávania a rozhodovania veci môže prísť len vtedy, ak je evidentné, že vzťah sudcu k danej veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom dosahuje takú povahu a intenzitu, že i napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude schopný nezávisle a nestranne rozhodovať.

Pochybnosti o zaujatosti sudcu, t. j. o tom, či bude schopný nestranne a spravodlivo rozhodnúť, je potrebné oprieť vždy o také doložené skutočnosti, ktorých konkrétny obsah a charakter, týkajúci sa prejednávanej veci a osôb účastníkov, umožňuje dôvodiť, že sú splnené podmienky pre vylúčenie sudcu predpokladané ustanovení § 14 ods. 1 OSP. Iné dôvody než tie, ktoré sú uvedené v citovanom ustanovení, nie sú spôsobilé zaujatosť sudcu založiť.

Na základe uvedeného Krajský súd v Trnave dospel k záveru, že vzťah zákonnej sudkyne k advokátke žalovaného, ktorá je zamestnávateľom jej dcéry nie je okolnosťou, ktorá by mohla vzbudiť taký negatívny vnútorný psychický stav vec prejednávajúcej

a rozhodujúcej sudkyne, na základe ktorého by sa cítila objektívne zaujatou v danej veci, ide totiž o okolnosť, ktorá nie je takej povahy a intenzity, aby bez ďalšieho bola schopnou vyvolať taký vnútorný pocit uvedenej sudkyne k účastníkom či k ich zástupcom, že i napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude schopná nezávisle a nestranne rozhodovať.

S prihliadnutím na tieto skutočnosti i na doposiaľ vydané rozhodnutia nadriadeného súdu, v ktorých práve v tejto súvislosti procesná sudkyňa nebola z prejednávania a rozhodovania sporov vylúčená (uznesenia nadriadeného súdu), nadriadený súd dospel k záveru, že procesná sudkyňa JUDr. A. V. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania v danej veci, keďže namietaný dôvod – vzťah procesnej sudkyne a advokátky žalovaného nie je bez ďalšieho dôvodom takej povahy a intenzity, ktorý by bol schopný vyvolať taký vnútorný pocit uvedenej sudkyne k účastníkom či k ich zástupcom, že i napriek zákonom stanovenej povinnosti nebude schopná nezávisle a nestranne rozhodovať.“

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, a že jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Vzhľadom na to ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo

slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00).

Ústavný súd konštatuje, že namietané uznesenie krajského súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, a zároveň považuje právny názor krajského súdu za legitímny a akceptovateľný. Ústavný súd nezistil, že by uzneseniu krajského súdu bolo možné vyčítať jednostrannosť, ktorá by zakladala svojvôľu alebo takú aplikáciu zákonných ustanovení, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Ústavný súd vzhľadom na uvedené skutočnosti uzavrel, že skutkové alebo právne závery krajského súdu nemožno kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné s označenými článkami ústavy a dohovoru.

Takto koncipované odôvodnenie dalo odpoveď na skutkovú a právnu podstatu sťažovateľom podaného návrhu na vylúčenie sudkyne okresného súdu, a preto jeho obsah neosvedčuje okolnosti naznačujúce príčinnú súvislosť s možným, sťažovateľom namietaným porušením jeho označených práv.

Z konštantnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že základné právo na prerokovanie a rozhodnutie vecí nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je v občianskom súdnom konaní garantované prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prejednávania pre zaujatosť v zmysle ustanovení § 14 až § 16 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Obsahom základného práva na prerokovanie vecí pred nestranným súdom nie je však povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb (t. j. samotného sudcu, ktorý podal takýto návrh podľa § 15 OSP, resp. účastníka súdneho konania, ktorý podal návrh podľa § 15a ods. 1 OSP) a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie vecí nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodnutia vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (napr. I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Podľa čl. 141 ods. 1 ústavy súdnictvo vykonávajú nezávislé a nestranné súdy. Základom nezávislosti a nestrannosti súdu je docieľiť právnu istotu, že práve súdy sú tými orgánmi štátu, ktoré poskytnú účinnú a nespochybniteľnú ochranu práva. Európsky súd pre ľudské práva pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem jeho nezávislosti je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Podľa názoru ESLP sa subjektívna stránka nestrannosti sudcu týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne ich zástupcom. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prerokúvanej veci a k účastníkom konania. Rozhodujúcim prvkom rozhodovania o zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania (jeho právneho zástupcu) je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že naznačujú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar v. Spojené kráľovstvo). Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne javí vonkajšiemu pozorovateľovi (účastníkovi konania), ale to, či reálne neexistujú objektívne okolnosti, ktoré by mohli objektívne viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje.

V namietanom prípade sudkyňa JUDr. A. V. uviedla, že sa necíti byť zaujatá, keďže je bez vzťahu k prerokúvanej veci, účastníkom konania, ako aj k právnej zástupkyňi žalovaného. Vnútorne pocity sudcu o svojej nestrannosti a nezávislosti treba akceptovať a predpokladať, pokiaľ sa nepreukáže opak, že nezakladajú dôvod jeho zaujatosti. Z objektívneho hľadiska sa sťažovateľ snažil spochybniť nestrannosť uvedenej sudkyne, avšak ústavný súd je toho názoru, že aj keď jeho argumenty nie sú nezávažné, nie sú ani zásadné pre jeho rozhodnutie.

K vylúčeniu sudcu z prerokúvania a rozhodovania veci môže dôjsť aj pri zohľadnení sťažovateľom akcentovanej tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre ESLP iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť

rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne. Ústavný súd dospel k záveru, že pracovnoprávny vzťah dcéry zákonnej sudkyne k právnej zástupkyňi žalovaného nezakladá sám osebe taký pomer sudkyne k právnej zástupkyňi žalovaného, ktorý by mal za následok pochybnosť o jej nezáujatosti.

K námietke sťažovateľa týkajúcej sa spôsobu protokolácie jeho výpovede zákonnou sudkyňou na pojednávaní uskutočnenom 18. marca 2010 ústavný súd konštatuje, že zo sťažnosti aj z obsahu zápisnice z pojednávania pred okresným súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 150/2009 vyplýva, že bola vznesená námietka proti zneniu zápisnice, pokiaľ ide o sťažovateľom uvedený dôvod skončenia pracovného pomeru so žalovaným. Sudkyňa uvedené protokolovala ako „*opravu zápisnice*“.

Podľa § 40 ods. 1 OSP o úkonoch, pri ktorých súd koná s účastníkmi alebo vykonáva dokazovanie, sa spisuje zápisnica. V zápisnici sa najmä označí prejednávacia vec, uvedú sa prítomní, opíše sa priebeh dokazovania a uvedie sa obsah prednesov a výroky rozhodnutia; ak nahrádza zápisnica podanie, musí mať aj jeho náležitosti.

Podľa § 40 ods. 3 OSP predseda senátu alebo samosudca opraví v zápisnici chyby v písaní a iné zrejme nesprávnosti. Predseda senátu alebo samosudca rozhoduje aj o návrhoch na doplnenie zápisnice a o námietkach proti jej zneniu. Každá námietka účastníka konania proti zneniu zápisnice, vedeniu konania alebo správaniu účastníkov konania, ktorej súd nevyhovel, musí byť v zápisnici uvedená.

„Súdom spísaná zápisnica o pojednávaní obsahujúca zákonom ustanovené náležitosti je verejnou listinou“ [§ 134 OSP (JUDr. Václav Nesrovnal, CSc., a kol.: Občiansky súdny poriadok. Bratislava: Iura Edition, 1997 v znení zmien a dodatkov, s. 71)]. „Povinnosť zapísať každú námietku proti zneniu zápisnice, vedeniu konania alebo správaniu účastníkov konania, ktorej súd nevyhovel, súvisí s princípom spravodlivého procesu a jej dôsledné plnenie súdom každého stupňa je spojené nielen s otázkou zákonnosti, ale aj ústavnosti postupu všeobecného súdu. Z opaku vyplýva, že nezapísanie námietky, ktorej súd nevyhovel, môže zakladať predovšetkým disciplinárnu zodpovednosť zákonného sudcu

(predsedu senátu), ale nedajú sa vylúčiť ani procesné dôsledky spojené s otázkami zisťovania skutkového stavu, plnenia procesných podmienok a procesných garancií spravodlivého procesu“ (tamtiež s. 71 – 72).

Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že sťažovateľ mal k dispozícii procesný nástroj spôsobilý napraviť vytykané pochybenie okresného súdu priamo v rámci prebiehajúceho súdneho konania, ktorý využil v plnej miere, čo viedlo zákonnú sudkyňu k protokolovaniu opravy zápisnice, teda k akceptácii námietky právnej zástupkyne sťažovateľa proti zneniu zápisnice. Uvedený postup zákonnej sudkyne možno podľa názoru ústavného súdu hodnotiť ako akceptovateľné uplatnenie ustanovení o konaní pred súdom, ktoré nepredstavuje možnosť vzniku objektívnych pochybností o jej nepredpojatosti. V tejto súvislosti ústavný súd tiež pripomína, že účastník konania nemôže ako dôvod zaujatosti sudcu použiť okolnosti spočívajúce v postupe sudcu v konaní o prerokúvanej veci ani v iných právnych veciach. V danom prípade sťažovateľ namietal postup zákonnej sudkyne v inom konaní vedenom medzi rovnakými účastníkmi (v opačnom procesnom postavení).

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 27/04, I. ÚS 25/05, I. ÚS 74/05, I. ÚS 158/05, I. ÚS 213/05).

Ústavný súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou opakovane vyslovil, že ak sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namietal také porušenie základného práva alebo slobody, ktoré podľa okolností prípadu nemohlo nastať, ústavný súd návrh odmietne ako zjavne neopodstatnený (napr. II. ÚS 70/99, III. ÚS 45/03).

Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil príčinnú súvislosť medzi uznesením krajského súdu a namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Z rozhodovacej činnosti ESLP v spojitosti s čl. 6 ods. 1 dohovoru tiež vyplýva, že súd, ktorý prejednáva námietku účastníka konania o zaujatosti sudcu, nerozhoduje o merite veci (sťažnosť č. 19231/91, rozhodnutie z 9. januára 1995). Jeho rozhodnutie sa týka len zloženia súdu, ktoré nie je „občianskoprávneho charakteru“ v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru, pretože ide o právo procesné. Pokiaľ by malo zloženie súdu vplyv na hlavné konanie a rozhodnutie na ňom prijímané, je potrebné pripomenúť, že podstata konania sa musí priamo týkať práv a záväzkov súkromného charakteru (Ringeisen vs. Rakúsko, rozsudok zo 16. júla 1971, Séria A, č. 13), čo v konaní o námietke zaujatosti sudcu nemožno tvrdiť (sťažnosť č. 58751/00, rozhodnutie z 11. decembra 2003).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2010